



LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,
tel. +370 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt, el. pristatymo dėžutės adresas 188659948.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Lietuvos transporto saugos administracijai
Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai
E. pristatymo informacinė sistema

ANTIKORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL TEISĖ ATLIKTI VIDAUS VANDENŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ TECHNINĘ APŽIŪRĄ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ

2025 m. Nr.

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 5 dalies 2 ir 4 punktų nuostatomis, atlikome šių teisės aktų ar jų nuostatų, reglamentuojančių teisę atlikti vidaus vandenų transporto technines apžiūras, antikorupcinį vertinimą:

1. Lietuvos Respublikos vidaus vandenų kodekso (toliau – Kodeksas) 16² straipsnio nuostatų¹;
2. Vidaus vandenų transporto priemonių techninės apžiūros atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos transporto saugos administracijos direktoriaus 2023 m. sausio 13 d. įsakymu² Nr. 2BE-10 (redakcija nuo 2024-01-24) (toliau – Apžiūros aprašas);
3. Asmenų, siekiančių atlikti vidaus vandenų transporto priemonių technines apžiūras, atestacijos reikalavimų aprašo³, patvirtinto Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2022 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 3-587 (redakcija nuo 2025-05-20) (toliau – Atestacijos aprašas).

Siekdami mažinti korupcijos rizikos veiksnių pasireiškimo tikimybę bei užtikrinti teisinio reguliavimo išsamumą, nuoseklumą, skaidrumą bei atsparumą korupcijai, dėl minėtų teisės aktų ir / ar jų nuostatų teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Kritinės antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai:

¹ Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DEBA0718FB0F/asr>.

² Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/af82a080932511ed8df094f359a60216/asr>.

³ Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4190a3e0862a11edbdcebd68a7a0df7e/asr>.

1.1. Kodekso 16² straipsnio 1 dalis reglamentuoja reikalavimus asmenims, kurie siekia būti (ar yra) atestuoti atlikti vidaus vandenų transporto priemonių ar jų dalies technines apžiūras (toliau – atestacijos siekiantys asmenys) ir nustato, kad:

„1. Juridiniai asmenys, organizacijos ir juridinių asmenų ar organizacijų filialai, siekiantys būti atestuoti atlikti visų vidaus vandenų transporto priemonių ar dalies jų technines apžiūras (toliau šiame straipsnyje – asmenys), turi atitikti visus šiuos reikalavimus:

- 1) turėti nuosavybės, nuomos, panaudos ar kitu teisėtu pagrindu valdomas patalpas, *reikalingas vidaus vandenų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti*;
- 2) turėti įrangą ir prietaisus, įtrauktus į susisiekimo ministro tvirtinamą įrangos ir prietaisų, kurių reikia atitinkamų vidaus vandenų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti, sąrašą;
- 3) *turėti* ne mažiau kaip du technines apžiūras atliekančius specialistus;
- 4) jeigu siekia būti atestuoti atlikti vidaus vandenų transporto priemonių, išskyrus burines jachtas, techninę apžiūrą, – turi būti akredituoti kaip C tipo kontrolės įstaigos pagal tarptautinį standartą LST EN ISO/IEC 17020 „Atitikties įvertinimas. Reikalavimai, keliami įvairių tipų kontrolės įstaigų veiklai (ISO/IEC 17020)“.“

Atestacijos aprašo 4.2 ir 4.5, 4.5.1.3 ir 4.5.2.2 papunkčiai reglamentuoja dokumentus, kuriuos turi pateikti atestacijos siekiantys asmenys ir nustato, kad:

„4. Asmuo Administracijai turi pateikti:

<...>

4.2. *patalpų, reikalingų vidaus vandenų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti*, Nekilnojamojo turto registro išrašą arba šių patalpų adresą nurodyti Administracijos nustatytos formos prašyme, kad būtų galima patikrinti jų įregistravimą Nekilnojamojo turto registre;

<...>

3.5. atitiktį Vidaus vandenų transporto kodekso 16² straipsnio 2 ar 3 dalyje nustatytiems reikalavimams patvirtinančius dokumentus:

<...>

4.5.1.3. dokumentą (-us), pagrindžiantį (-čius) technines apžiūras atlieksiančio specialisto darbo patirtį laivų techninės būklės priežiūros ir (ar) vertinimo srityje:

<...>

4.5.2.2. dokumentą (-us), pagrindžiantį (-čius) technines apžiūras atlieksiančio specialisto darbo patirtį laivų techninės būklės priežiūros ir (ar) vertinimo srityje:“

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, minėtos teisės aktų nuostatos svarstytinės dėl šių aspektų:

1.1.1. *Teisės aktai nereglamentuoja reikalavimų patalpoms, kurias turi turėti vidaus vandenų transporto priemonių techninę apžiūrą atliekantys ir/ ar siekiantys įgyti tokią teisę asmenys, todėl asmenis atestuojantiems ir tokių asmenų veiklos priežiūrą atliekantiems subjektams suteikiama diskrecijos teisė savo nuožiūra vertinti, kokios patalpos yra tinkamos / netinkamos*

Pagal minėtus teisės aktus vienas iš privalomų atestacijos siekiantiems asmenims keliamų reikalavimų yra turėti *reikalingas patalpas* vidaus vandenų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti (laikytina, kad tokios patalpos turi būti tinkamos tiesiogiai atlikti vidaus transporto techninę apžiūrą).

Šiuo atveju aktualu yra tai, kad teisės aktais nekonkreinama, kokie konkretūs reikalavimai tokioms patalpoms yra keliami (nors, pavyzdžiui, motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomąją apžiūrą atliekančioms (arba tokią teisę siekiančioms įgyti) įmonėms dėl patalpų keliami reikalavimai yra konkrečiai reglamentuoti, o neatitiktis šiems reikalavimams yra vienas iš teisės atlikti apžiūrą sustabdymo arba panaikinimo pagrindų⁴).

Antikorupciniu požiūriu tokia situacija yra ydinga dėl to, kad:

- a) atestacijos siekiančio asmens atitiktį nustatytam reikalavimui vertinantiems subjektams suteikiama diskrecija savo nuožiūra spręsti, ar patalpos yra tinkamos (ar netinkamos);
- b) kadangi atestacijos siekiantis asmuo nežino, kokie konkretūs reikalavimai patalpoms yra keliami, tokia situacija svarstyтина teisinio aiškumo aspektu;
- c) kadangi atestuoto asmens atitiktis šiam reikalavimui yra vienas iš veiklos priežiūros objektų (o taip pat vienas iš pagrindų, dėl kurių gali būti sustabdyta arba panaikinta teisė vykdyti vidaus vandenų transporto priemonių technines apžiūras), tokiu būdu sudaromos sąlygos nesąžiningam elgesiui ir diskrecijai (pavyzdžiui: nors atestuoju asmenį jo turimos patalpos buvo pripažintos kaip tinkamos vidaus vandenų transporto priemonių techninei apžiūrai atlikti, atliekant asmens veiklos priežiūrą šias patalpas pripažinti netinkamomis).

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, galimai ydingo teisinio reglamentavimo aktualumą pagrindžia analizuotas praktinis pavyzdys, kad 2025 m. teisė atlikti vidaus vandenų transporto priemonių techninę apžiūrą buvo suteikta asmeniui, nuomojančiam administracinės paskirties 16 m² ploto patalpas daugiaaukščiame pastate⁵: pastato lokacija ir patalpų pobūdis (žiūrėti 1 paveikslėlį žemiau) kelia pagrįstų abejonių, ar tokios patalpos vidaus vandenų transporto priemonių techninės apžiūros atlikimui yra tinkamos⁶. Manytina, kad šiems tikslams jos nėra ir praktikoje naudojamos, nes vidaus vandenų transporto priemonės techninės apžiūros atlikimui suinteresuoti asmenys (toliau – užsakovai) įpareigojami su techninę apžiūrą atliekančia įmone sudaryti išankstinę sutartį, pagal kurią užsakovas įsipareigoja pasirūpinti, kad techninę apžiūrą atliekančiam asmeniui būtų užtikrintas patekimas į teritoriją, kurioje laikomas laivas⁷ (nesuteikiant kitos alternatyvos, pavyzdžiui: techninę

⁴ Reikalavimų įmonėms, atliekančioms motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomąją techninę apžiūrą, ir teisės atlikti motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomąją techninę apžiūrą suteikimo, sustabdymo, sustabdymo panaikinimo ir šios teisės panaikinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2008 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 3-375. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.102F307EBEBC/asr>.

⁵ Prieiga internetu:

https://www.google.com/maps/place/Dubysos+g.+60/@55.6903837,21.1632629,309m/data=!3m1!1e3!4m7!3m6!1s0x46e4dc6b701456e7:0x23297093e8dcab99!4b1!8m2!3d55.6905396!4d21.1630428!1s%2Fg%2F11q3q8g6lr?authuser=0&entry=ttu&g_ep=EgoyMDI1MDcyMy4wIKXMDS0ASAFQAw%3D%3D.

⁶ Pavyzdžiui: kadangi Apžiūros aprašo 1 – 3 prieduose nustatytų kai kurių tikrinimo pozicijų įgyvendinimas kai kuriais atvejais įmanomas tik vidaus vandenų transporto priemonei esant vandenyje.

⁷ Prieiga internetu: <https://www.laivopatikra.lt/sutartis.php>.

apžiūrą atlikti įmonės patalpose), o neįvykdžius šio įsipareigojimo, iš anksto už techninės apžiūros atlikimą sumokėtas mokestis užsakovui negražinamas.

1 paveikslėlis Pastatas, kuriame 16 m² patalpas nuomojančiam asmeniui suteikta teisė atlikti vidaus vandenų transporto priemonių techninę apžiūrą



Atsižvelgdama į išdėstytą, Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, praktikoje asmens atitiktis minėtam reikalavimui yra užtikrinama tik formaliai, o tai pagrindžia ir aplinkybė, kad teikiant prašymą dėl atestacijos pateikiamas Nekilnojamojo turto registro išrašas arba patalpų adresas, pagal kurį patikrinamas tik patalpų įregistravimas Nekilnojamojo turto registre, o ne jų tinkamumas techninės apžiūros atlikimui. Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, tobulinant teisinį reglamentavimą teisės aktais turėtų būti nustatomi objektyvūs ir (teikiamų paslaugų požiūriu) aktualūs reikalavimai patalpoms.

1.1.2. Nors teisės aktai nustato reikalavimą, kad atestacijos siekiantys / atestuoti asmenys turi turėti ne mažiau kaip du kvalifikuotus specialistus, teisės aktai nenustato reikalavimo dokumentais pagrįsti darbo ar jų esmę atitinkančių santykių, o tai sudaro sąlygas nesąžiningam elgesiui

Kodekso 16² straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatos reglamentuoja, kad atestacijos siekiantys asmenys *turi* turėti ne mažiau kaip du technines apžiūras atliekančius specialistus. Nors šios nuostatos leidžia manyti, kad įmonę ir specialistus turi sieti darbo ar jų esmę atitinkantys santykiai, o šias aplinkybes patvirtinantys dokumentai turi būti pareikiami kreipiantis dėl atestavimo atlikti vidaus vandenų transporto priemonių ar jų dalies technines apžiūras, tačiau Atestacijos aprašas detaliau nereglamentuoja šių Kodekso nuostatų įgyvendinimo (t. y. atestacijos siekiantis asmuo neįpareigojamas pateikti šį reikalavimą pagrindžiančių dokumentų).

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, šiuo atveju Atestacijos aprašo nuostatos gali sudaryti sąlygas nesąžiningam atestacijos siekiančio asmens elgesiui, pavyzdžiui: siekiant pagrįsti įmonės atitiktį nustatytiems reikalavimams, gali būti pateikiami „turimų“ (technines apžiūras atliksiančių) specialistų (toliau - specialistai) darbo patirtį laivų techninės būklės priežiūros ir (ar) vertinimo srityje dokumentai, tačiau po atestacijos šie specialistai į įmonės veiklą gali būti neįtraukiami.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą ir siekiant užtikrinti tinkamą Kodekso 16² straipsnio nuostatų įgyvendinimą, siūlome Atestacijos aprašą tobulinti (nustatant reikalavimus patalpoms ir atestacijos siekiančius asmenis įpareigojant pateikti dokumentus, kuriais pagrindžiami asmens ir specialistų darbo arba jiems prilyginami santykiai).

1.2. Kodekso 16² straipsnio 10 – 12, 14 punktai nustato, kad:

<p>„10. Atestuoti asmenys privalo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) užtikrinti savo atitiktį šio straipsnio 1–3 dalių reikalavimams; 2) vykdyti tik vidaus vandenų transporto priemonių, įrašytų į šio straipsnio 6 dalyje nurodytą sprendimą dėl atestacijos, technines apžiūras; 3) informaciją apie atliktą techninę apžiūrą pateikti Vidaus vandenų laivų registro tvarkytojui; 4) naudoti įrangą ir prietaisus, įtrauktus į susisiekimo ministro tvirtinamą įrangos ir prietaisų, kurių reikia techninei apžiūrai atlikti, sąrašą; 5) užtikrinti, kad techninę apžiūrą atliktų tik technines apžiūras atliekantys specialistai, atitinkantys šio straipsnio 2 ir (ar) 3 dalies reikalavimus; 6) užtikrinti, kad technines apžiūras atliekančių specialistų atlygis nebūtų tiesiogiai susijęs su jų atliktų techninių apžiūrų rezultatais; 7) sudaryti sąlygas Transporto saugos administracijos darbuotojams be išankstinio pranešimo dalyvauti atliekant techninę apžiūrą. <p>11. Nustačiusi šio straipsnio 10 dalyje nustatytų reikalavimų pažeidimą, Transporto saugos administracija ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo pažeidimo nustatymo dienos raštu įspėja asmenį apie galimą atestacijos galiojimo sustabdymą ir <i>nustato ne trumpesnę kaip 20 darbo dienų terminą</i> nustatytiems pažeidimams pašalinti. Šis terminas, asmeniui pateikus motyvuotą prašymą Transporto saugos administracijai, <i>gali būti pratęsimas 20 darbo dienų</i> Transporto saugos administracijos sprendimu.</p> <p>12. Jeigu per Transporto saugos administracijos nustatytą terminą nepašalinami pažeidimai, dėl kurių asmuo yra įspėtas, Transporto saugos administracija sustabdo atestacijos galiojimą ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo termino, per kurį asmuo turėjo pašalinti pažeidimus, pabaigos ir <i>nustato 20 darbo dienų terminą</i> nustatytiems pažeidimams pašalinti. Šis terminas, asmeniui pateikus motyvuotą prašymą, <i>gali būti pratęsimas 20 darbo dienų</i> Transporto saugos administracijos sprendimu.</p> <p><...></p> <p>14. Atestacijos galiojimas panaikinamas ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo termino, per kurį asmuo privalėjo pašalinti nustatytus pažeidimus, dėl kurių atestacijos galiojimas buvo sustabdytas, pabaigos. Taip pat atestacijos galiojimas panaikinamas ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šioje dalyje nurodytos informacijos gavimo ar aplinkybių paaiškėjimo dienos, jeigu:</p> <p><...></p> <ol style="list-style-type: none"> 2) paaiškėja, kad siekiant atestacijos buvo pateikti melagingi (klaidingi) duomenys; <p><...></p>
--

4) asmuo pakartotinai per vienus metus 3 kartus buvo įspėtas dėl šio straipsnio 10 dalyje nustatytų reikalavimų pažeidimų, išskyrus pažeidimus, kurie, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, laikytini mažareikšmiais.“

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, minėtos Kodekso nuostatos svarstytinos dėl šių aspektų:

1.2.1. *Nepagrįstai ilgą laiką sudaromos sąlygos techninės apžiūros paslaugas teikti asmenims, kurie neatitinka keliamų reikalavimų*

Nors atestuoti asmenys privalo atitikti Kodekso 16² straipsnio 10 dalies 1 – 7 punktuose nustatytus veiklos reikalavimus, Kodekso 16² straipsnio 11 dalies nuostatos sudaro sąlygas šiuos reikalavimus neatitinkantiems asmenims toliau vykdyti veiklą nuo 23 iki 43 (jeigu terminas pratęsiamas) darbo dienų (o asmens faktiškai atliekamos veiklos požiūriu terminas yra dar didesnis, kadangi asmuo techninės apžiūros paslaugas gali teikti (ir praktiškai tai daro) ir savaitgalio dienomis⁸ bei nedarbo valandomis⁹). Šiuo atveju reikšminga yra tai, kad šiuo laikotarpiu asmuo gali neatitikti esminių reikalavimų, kurie buvo keliami tam, kad asmuo būtų atestuotas ir jam būtų suteikta teisė atlikti vidaus vandenų transporto priemonių ar jų dalies technines apžiūras. Pavyzdžiui, pagal minėtas nuostatas vidaus vandenų transporto priemonių ar jų dalies technines apžiūras galėtų atlikti asmuo, kuris neturi nei tam reikalingų patalpų, nei specialistų ir / ar įrangos.

1.2.2. *Galimai sudaromos sąlygos teikti techninės apžiūros paslaugas atestacijos galiojimo sustabdymo laikotarpiui. Tokios veiklos vykdymas (de jure neturint tam teisės) nesukelia teisinių padarinių*

Vertinant Kodekso 16² straipsnio nuostatą, kurios 11 dalyje nustatomas įspėjimas, nustačius pažeidimus, ir tik vėliau (12 dalis) – veiklos stabdymas, pažeidimų nepašalinus, atrodytų, kad atestacijos galiojimo sustabdymo atveju asmuo neturi teisės teikti vidaus vandenų transporto priemonių ar jų dalies techninės apžiūros paslaugų. Nepaisant to, tokio reikalavimo Kodeksas tiesiogiai nenustato. Taip pat Kodeksas nenustato tokios veiklos padarinių, nors, mūsų manymu, tokia veika atestato galiojimo sustabdymu atveju turėtų būti interpretuojama kaip šiurkštus veiklos pažeidimas ir turėtų sukelti atestato galiojimo panaikinimo padarinius. Dėl minėtos priežasties minėtos Kodekso nuostatos vertintinos kaip sudarančios sąlygas nesąžiningo asmens elgesio apraiškoms (t. y. sustabdžius atestato galiojimą sudaro sąlygas toliau teikti techninės apžiūros paslaugas nebijant neigiamų padarinių atsiradimo).

Šiuo atveju siekdami teisinio aiškumo siūlytume Kodekse (ar jį lydinčiajame teisės akte) nustatyti, kad:

⁸ Prieiga internetu: <https://www.laivopatikra.lt/index.php>.

⁹ Prieiga internetu: <https://www.laivopatikra.lt/ikainiai.php>.

- a) atestato galiojimo sustabdymo atveju asmeniui draudžiama teikti vidaus vandenų transporto priemonių ar jų dalies techninės apžiūros paslaugas;
- b) atvejais, kada asmuo nepaisydamas draudimo toliau teikia vidaus vandenų transporto priemonių ar jų dalies techninės apžiūros paslaugas, atestacijos galiojimas yra panaikinamas.

1.3. Kodekso 16² straipsnio 15 dalis nustato, kad:

„15. Asmenų veiklos priežiūrą vykdo Transporto saugos administracija. Vykdamas asmenų priežiūrą yra tikrinama atestuotų asmenų atitiktis šio straipsnio 1 ir 10 dalyse nustatytiems reikalavimams <...>.“

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, minėtos Kodekso nuostatos svarstytišios dėl šių aspektų:

1.3.1. *Asmens veiklos priežiūros turinys neapima techninės apžiūros paslaugų kokybės / tinkamumo vertinimo. Nenustatyta atsakomybė (ar kiti padariniai) dėl netinkamo techninės apžiūros paslaugų teikimo. Aplinkybė, kad praktinėje veikloje techninės apžiūros paslaugų kokybę užtikrina techninės apžiūros paslaugas teikiančios įmonės vadovas, pats asmeniškai teikiantis ir techninės apžiūros paslaugas, sudaro sąlygas korupcijos rizikos veiksmų pasireiškimui*

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal minėtas Kodekso nuostatas asmens veiklos priežiūra apima tik asmens atitiktis Kodekso 16² straipsnio 1 dalies 1 – 3 punktuose ir 10 dalies 1 – 7 punktuose nustatytus reikalavimus priežiūrai, tačiau neapima techninės apžiūros paslaugų kokybės ir tinkamumo (pavyzdžiui: ar techninė apžiūra atlikta objektyviai ir tinkamai; ar galiojanti techninė apžiūra nesuteikta trūkumų turinčiai vidaus vandenų transporto priemonei ir pan.) vertinimo aspektų. Nors pagal Kodekso 16² straipsnio 10 dalies 7 punkto nuostatas atestuoti asmenys ir privalo sudaryti sąlygas Administracijos darbuotojams be išankstinio pranešimo dalyvauti atliekant techninę apžiūrą, Administracijos darbuotojų įgaliojimų turinys (ir atitinkamai galimi padariniai nustačius netinkamos asmens veiklos faktus) šio asmens veiklos priežiūros proceso metu nėra atskleista.

Pagal Kodekso 16² straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatas, kad asmuo turi būti akredituotas kaip C tipo kontrolės įstaiga pagal tarptautinį standartą LST EN ISO/IEC 17020 „Atitiktis įvertinimas. Reikalavimai, keliami įvairių tipų kontrolės įstaigų veiklai (ISO/IEC 17020)“. Atsižvelgiant į tai manytina, kad teikiamų paslaugų kokybės / tinkamumo užtikrinimas yra tiesioginė paties asmens (t. y. atestuoto juridinio asmens) pareiga. Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, šiuo atveju svarbu yra tai, kad Kodekso nuostatomis keliamų reikalavimų asmeniui pobūdis gali neužtikrinti tinkamos teikiamų paslaugų kokybės, pavyzdžiui: pagal Kodekso 16² straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatas asmuo turi turėti ne mažiau kaip du technines apžiūras atliekančius specialistus. Kaip minėta aukščiau šioje išvadoje analizuotame praktiniame pavyzdyje, 2025 m. atestacija suteikta juridiniam asmeniui, kuris atitinka šiuos reikalavimus, tačiau vienas iš specialistų – minėto juridinio asmens vadovas. Taigi, šiuo atveju tas pats asmuo atlieka ir tiesioginės techninės apžiūros teikimo, ir

tokios veiklos (kokybės, tinkamumo ir kitais aspektais) priežiūros funkcijas, o tai sudaro sąlygas korupcijos rizikos veiksnių, kad minėtos funkcijos bus įgyvendinamos neobjektyviai ir nesąžiningai, pasireiškimui.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstytą manomę, kad asmens veiklos priežiūros ir galimų sankcijų (pavyzdžiui: už netinkamai atliktą techninę apžiūrą) turinys turėtų būti praplečiamas.

1.3.2. Neužtikrinamas objektyvus ir skaidrus skundų nagrinėjimas. Neregamentuota skundų nagrinėjimo tvarka. Sudarytos galimybės skundus nagrinėti tam pačiam asmeniui, kurio veika yra skundžiama. Korupcijos rizikos veiksniai dėl nesąžiningo elgesio pasireiškimo

Asmens veiklos skaidrumo ir užsakovų teisėtų interesų užtikrinimo požiūriu (ypatingai atsižvelgiant į techninės apžiūros specifiką) yra itin svarbus prašymų ir skundų dėl asmens veiklos nagrinėjimo institutas.

Šiuo atveju aktualu yra tai, kad teisės aktai neregamentuoja šio proceso, o 2025 m. vidaus vandenų transporto priemonių techninę apžiūrą atlikti atestuotas asmuo tokios tvarkos nusistatęs neturi. Nors asmens internetinėje svetainėje ir sudaryta galimybė pateikti prašymą ar skundą¹⁰, nesant atitinkamo teisinio reglamentavimo skundus nagrinėjantiems ir sprendimus priimantiems subjektams yra suteikiamos itin plačios diskrecinės teisės. Manytina, kad 2025 m. atestuotame asmenyje skundus ir prašymus turi nagrinėti jo vadovas, tačiau aplinkybė, kad vadovas pats teikia ir techninės apžiūros paslaugas reiškia, kad atskirais atvejais vadovas nagrinėtų ir dėl savo paties veikos (veiksmų arba neveikimo) pateiktus prašymus ar skundus, o tai kelia pagrįstų abejonių, ar toks skundas būtų išnagrinėjamas ir sprendimas priimamas objektyviai. Tokia situacija taip pat palanki asmens nesąžiningo elgesio apraiškoms.

Šiuo atveju atkreipiame dėmesį, kad, pavyzdžiui, motorinių transporto priemonių techninę apžiūrą reglamentuojantys teisės aktai techninės apžiūros įmonei nustato pareigą nusistatyti skundų pateikimo ir nagrinėjimo tvarką¹¹ (atvejais, kada valdytojai nesutinka su privalomosios apžiūros rezultatais), o taip pat užtikrina galimybę kreiptis į nešališką asmenį, jeigu skundo įmonėje nagrinėjimo rezultatai jo netenkina (jeigu valdytojas nesutinka su skundo nagrinėjimo techninės apžiūros įmonėje rezultatais, jis gali pateikti Administracijai skundą, kuris nagrinėjamas Administracijos nustatyta tvarka). Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, tokie teisinio

¹⁰ Prieiga internetu: <https://www.laivopatikra.lt/prashymas.php>.

¹¹ Pagal Privalomosios transporto priemonių techninės apžiūros atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2008 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 3-406 (su pakeitimais), 49 punkto nuostatas „Valdytojas, nesutinkantis su privalomosios apžiūros rezultatais, gali pateikti techninės apžiūros įmonei skundą, kuris nagrinėjamas techninės apžiūros įmonės vadovo nustatyta tvarka. Jeigu valdytojas nesutinka su skundo nagrinėjimo techninės apžiūros įmonėje rezultatais, jis gali pateikti Administracijai skundą, kuris nagrinėjamas Administracijos nustatyta tvarka. Jeigu valdytojas nesutinka su skundo nagrinėjimo Administracijoje rezultatais, skundas teikiamas ir nagrinėjamas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka.“

reglamentavimo sprendimai ne tik užtikrina skundų nagrinėjimo objektyvumą, bet taip pat turi reikšmės įmonės veiklos skaidrumui.

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, siekiant užtikrinti asmenų veiklos skaidrumą ir užkirsti kelią korupcijos rizikos veiksnių pasireiškimui, savo pobūdžiu analogiškas teisinis reglamentavimas turėtų būti taikomas ir vidaus vandenų transporto priemonių ar jų dalies techninės apžiūros paslaugų teikimo visuomeniniuose santykiuose.

1.4. *Asmenims suteikiama diskrecija savo nuožiūra nustatyti / keisti paslaugų teikimo įkainius, o tai sudaro sąlygas nesąžiningam elgesiui ir piktnaudžiavimams*

Vidaus vandenų transporto priemonių techninės apžiūros paslaugų tiekimas atitinka viešąjį interesą¹² ir viešosios paslaugos kriterijus¹³ (pavyzdžiui: paslauga vykdoma pagal valstybės institucijų nustatytą teisinį reglamentavimą, yra susijusi su viešuoju interesu ir yra kontroliuojama valstybės), tačiau šiuo atveju paslaugų teikimo įkainiai iš esmės nekontroliuojami. Esant tokiai situacijai, techninės apžiūros paslaugas teikiančioms įmonėms suteikiama diskrecija kainas už teikiamas paslaugas nustatyti savo nuožiūra ir galimai nepagrįstai. Šiuo atveju aktualu yra tai, kad 2025 m. vidaus vandenų transporto priemonių techninę apžiūrą atlikti atestuotas asmuo nustatė paslaugų įkainius¹⁴, kurie reikšmingai viršija iki tol Administracijos teiktų paslaugų įkainius¹⁵. Svarbu yra ir tai, kad asmuo nepagrindžia nustatytų kainų, o kai kurie sprendimai kelia abejonių dėl nustatytų įkainių pagrįstumo¹⁶ ir su tuo susijusių procesų skaidrumo.

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą galima daryti išvadą, kad teisinis reglamentavimas sudaro sąlygas nesąžiningam atestuotų asmenų elgesiui ir (galimai) piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi, todėl svarstyтина, ar vidaus vandenų transporto priemonių techninės apžiūros paslaugų kainodara neturėtų būti reguliuojama (pavyzdžiui: laikantis analogiškų principų kaip ir nustatant motorinių transporto priemonių ir jų priekabų privalomosios techninės apžiūros įkainius¹⁷).

2. Kitos antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai:

2.1. *Techninės apžiūros procedūras reglamentuojančios nuostatos techninę apžiūrą atliekantiems specialistams sudaro sąlygas pasielgti nesąžiningai ir neobjektyviai*

¹²

¹³ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 19 dalis nustato, kad: „Viešojo paslauga – pagal įstatymų ir (ar) viešojo administravimo subjektų nustatytus reikalavimus vykdoma šių subjektų prižiūrima veikla, kuria sukuriamas valstybės ar savivaldybių garantuojama ir visuomenės nariams vienodai prieinama nauda“. Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/02e0c390abe011eab9d9cd0c85e0b745/asr>.

¹⁴ Prieiga internetu: <https://www.laivopatikra.lt/ikainiai.php>.

¹⁵ Prieiga internetu: https://ltsa.lrv.lt/lt/naujienos/informacija-apie-pramoginiu-ir-asmeniniu-laivu-technines-apziuros-atlikima-balandzio-menesi-1/?utm_source=chatgpt.com.

¹⁶ Pavyzdžiui: laivo dokinės apžiūros įkainių sudaro ne tik įkainis už apžiūros laiką, bet ir papildomas įkainis už apžiūrėtų apkalos lakštų skaičių (nors tai atliekama tuo pačiu metu); nors vidaus vandenų transporto priemonės įkainiai diferencijuojami pagal laivo konstrukcijos sudėtingumą, numatomi papildomi įkainiai pagal žmonių skaičių.

¹⁷ Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0f86e9b03adf11eb8d9fe110e148c770/asr>.

Apžiūros aprašo 12 punktą nustato, kad:

„12. Techninės apžiūros metu daromos ne mažiau kaip 2 vidaus vandenų transporto priemonės bendro vaizdo nuotraukos iš skirtingų kampų ir fotografuojami trūkumų turintys tikrinamos vidaus vandenų transporto priemonės fragmentai, dalys, objektai. Techninę apžiūrą atliekantis subjektas nuotraukas saugo ne trumpiau kaip iki kitos vidaus vandenų transporto priemonės techninės apžiūros.“

Nors pagal minėtas Apžiūros aprašo nuostatas asmuo ir įpareigojamas daryti trūkumų turinčių tikrinamos vidaus vandenų transporto priemonės fragmentų, dalių ir objektų nuotraukas, aktualu gali būti tai, kad pagal Apžiūros aprašo priedus (reglamentuojančius vidaus vandenų transporto priemonių trūkumų, dėl kurių jos laikomos neatitinkančiomis reikalavimų, sąrašus) visi trūkumai yra nustatomi vizualiai. Taigi, tik nuo techninę apžiūrą atliekančio specialisto sąžiningo elgesio priklauso, ar trūkumas bus nustatytas ir užfiksuotas padarant jų fotografijas.

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, išimtinai vizualinės apžiūros principo taikymas atliekant vidaus vandenų transporto priemonės techninę apžiūrą gali lemti, kad techninę apžiūrą atliekantis specialistas (pavyzdžiui: turėdamas asmeninį suinteresuotumą, kad užsakovo pateikta vidaus vandenų transporto priemonė būtų įvertinta kaip atitinkanti nustatytus reikalavimus) neatliks privalomų procedūrų ir priimdamas sprendimą dėl techninės apžiūros rezultatų bus neobjektyvus.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, siekiant užkirsti kelią rizikų pasireiškimui turėtų būti diskutuojama dėl kompleksinio teisinio reglamentavimo tobulinimo, apribojant techninę apžiūrą atliekančių asmenų nesąžiningo elgesio galimybes, pavyzdžiui: tuo tikslu galėtų būti griežtinami reikalavimai procedūroms (užtikrinamas nepertraukiamas techninės apžiūros proceso fiksavimas vaizdo įrašymo priemonėmis); tobulinamas su asmens veiklos priežiūra susijęs teisinis reglamentavimas (užtikrinami kontroliniai techninę apžiūrą praėjusių vidaus vandenų transporto priemonių patikrinimai, o nustatyti netinkamai atliktos techninės apžiūros atvejai turėtų būti traktuojami kaip esminiai asmens veiklos pažeidimai) ir pan.

2.2. Dalis vidaus vandenų transporto priemonių trūkumų nustatymą reglamentuojančių nuostatų gali būti interpretuojamos nevienareikšmiškai, todėl kyla rizika, kad techninės apžiūros sprendimai gali būti priimti neįvertinus vidaus vandenų transporto priemonių atitikties visiems reikšmingiems techniniams reikalavimams

Apžiūros aprašo priedai reglamentuoja vidaus vandenų transporto priemonių trūkumų, dėl kurių jos laikomos neatitinkančiomis reikalavimų, sąrašus ir konkretizuoja tikrinimo pozicijas ir jų nustatymo būdus. Šiuo atveju aktualu yra tai, kad kai kurios tikrinimo pozicijos siejamos su papildomomis sąlygomis, kurioms esant atitinkamas patikrinimas yra atliekamas, todėl (mūsų nuomone) kyla neaiškumas, kaip yra įvertinama (ir ar turi būti įvertinama) vidaus vandenų transporto priemonių atitiktis minėtiems reikalavimams, pavyzdžiui:

Apžiūros aprašo 1 priedo „Pramoginio (išskyrus burines jachtas) ir asmeninio laivo įrengimo ir techninių trūkumų, dėl kurių jis laikomas neatitinkančiu reikalavimų, sąrašo“ 3.2 papunktyje numatomas stacionariojo (bortinio) variklio būklės ir veikimo patikrinimas, tačiau pagal poziciją „tikrinimo būdas“ variklio veikimas „tikrinamas, jei laivas yra vandenyje“; 4.1 papunktyje numatomas vairavimo mechanizmo būklės ir veikimo patikrinimas, tačiau pagal poziciją „tikrinimo būdas“ veikimas „tikrinamas, jei laivas yra vandenyje“ ir kt.

Specialiųjų tyrimų tarnybos vertinimu, minėtos (ir kitos, nustatančios iš esmės panašų teisinį reglamentavimą) Apžiūros aprašo priedų nuostatos sudaro sąlygas dviprasmiškumams, pavyzdžiui: interpretacijoms, kad dalis nustatytų tikrinamųjų objektų priklausomai nuo techninės apžiūros atlikimo sąlygų (kurios gali priklausyti tiek nuo užsakovo, tiek ir nuo techninę apžiūrą atliekančio asmens valios pasirenkant techninės apžiūros vietą) gali būti neįgyvendinamos. Kadangi tokia situacija sudaro sąlygas sprendimus dėl techninės apžiūros rezultatų priimti neįvertinus vidaus vandenų transporto priemonių atitikties visiems reikšmingiems techniniams reikalavimams, siūlytume apsvarstyti Apžiūros aprašo nuostatas tobulinti.

3. Kitų pastabų ir pasiūlymų neturime.

Atlikus aukščiau nurodytų teisės aktų ir jų nuostatų antikorupcinį vertinimą darytina išvada, kad minėtais teisės aktais nustatytas teisinis reglamentavimas gali būti ydingas antikorupciniu požiūriu, kadangi:

- 1) *Teisės aktai nereglamentuoja reikalavimų patalpoms, kurias turi turėti vidaus vandenų transporto priemonių techninę apžiūrą atliekantys ir/ ar siekiantys įgyti tokią teisę asmenys, todėl asmenis atestuojantiems ir tokių asmenų veiklos priežiūrą atliekantiems subjektams suteikiama diskrecijos teisė savo nuožiūra vertinti, kokios patalpos yra tinkamos / netinkamos;*
- 2) *Nors teisės aktai nustato reikalavimą, kad atestacijos siekiantys / atestuoti asmenys turi turėti ne mažiau kaip du kvalifikuotus specialistus, teisės aktai nenustato reikalavimo dokumentais pagrįsti darbo ar jų esmę atitinkančių santykių, o tai sudaro sąlygas nesąžiningam elgesiui;*
- 3) *Pažeidimų nustatymo atveju nepagrįstai ilgą laiką sudaromos sąlygos techninės apžiūros paslaugas teikti asmenims, kurie iš esmės neatitinka teisės aktais nustatytų reikalavimų. Termino pažeidimams pašalinti pratęsimą reglamentuojančios nuostatos gali būti interpretuojamos nevienareikšmiškai;*
- 4) *Galimai sudaromos sąlygos teikti techninės apžiūros paslaugas atestacijos galiojimo sustabdymo laikotarpiui. Tokios veiklos vykdymas (de jure neturint tam teisės) nesukelia teisinių padarinių;*
- 5) *Asmens veiklos priežiūros turinys neapima techninės apžiūros paslaugų kokybės / tinkamumo vertinimo. Nenustatyta atsakomybė (ar kiti padariniai) dėl netinkamo techninės apžiūros paslaugų teikimo;*
- 6) *Aplinkybė, kad praktinėje veikloje techninės apžiūros paslaugų kokybę užtikrina techninės apžiūros paslaugas teikiančios įmonės vadovas, kuris pats asmeniškai teikia ir techninės apžiūros paslaugas, sudaro sąlygas korupcijos rizikos veiksmų pasireiškimui;*

7) *Neužtikrinamas objektyvus ir skaidrus skundų nagrinėjimas. Sudarytos galimybės skundus nagrinėti tam pačiam asmeniui, kurio veika yra skundžiama. Korupcijos rizikos veiksniai dėl nesąžiningo elgesio pasireiškimo;*

8) *Techninės apžiūros procedūras reglamentuojančios nuostatos techninę apžiūrą atliekantiems specialistams sudaro sąlygas pasiegti nesąžiningai ir neobjektyviai;*

9) *Dalis vidaus vandenų transporto priemonių trūkumų nustatymą reglamentuojančių nuostatų gali būti interpretuojamos nevienareikšmiškai, todėl kyla rizika, kad techninės apžiūros sprendimai gali būti priimti neįvertinus vidaus vandenų transporto priemonių atitikties visiems reikšmingiems techniniams reikalavimams;*

10) *Asmenims suteikiama diskrecija savo nuožiūra nustatyti / keisti paslaugų teikimo įkainius, o tai sudaro sąlygas nesąžiningam elgesiui ir piktnaudžiavimams.*

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 8 dalies nuostatomis, prašome per du mėnesius nuo antikorupcinio vertinimo išvados gavimo dienos Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje paskelbti informaciją, kaip atsižvelgta (planuojama atsižvelgti) į pateiktas pastabas ir pasiūlymus, arba, jeigu į antikorupcinio vertinimo išvadoje pateiktas pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta, nurodyti priežastis ir motyvus antikorupcinio vertinimo išvados įgyvendinimo pažymoje, kurios forma nurodyta Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos atliekamo teisės aktų ar jų projektų antikorupcinio vertinimo tvarkos aprašo 3 priede¹⁸, ir pateikti Specialiųjų tyrimų tarnybai šios pažymos nuorodą.

Direktoriaus pavaduotojas

Elanas Jablonskas

Gintas Kerbelis, tel. +370 706 63 294, el. p. gintas.kerbelis@stt.lt

¹⁸ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6ae7e2224d6511ec86bdc0a6d573b32?positionInSearchResults=0&searchModelUID=9f575944-a544-4a78-aa6f-e1a39cfa9e4e>